

KONCENTRÁLT NAGYÜZEMI SZAPORÍTÓANYAG-TERMESZTÉS ÉSZAK-KELET MAGYARORSZÁGON

SZEMERÉDI MIKLÓS

A hagyományos erdészeti csemetetermelés évtizedeken keresztül kialakult módszereit fejlettebb technológiák váltják fel. A magyar erdészeti szaporítóanyag-termelést is a technológiai váltás jellemzi, melyet a csemetekertek területi nagyságrendje tesz lehetővé.

Magyarországon 1956-ban 1985 csemetekert volt, 3440 ha területtel. 1979-ben 300 csemetekert, 2155-ha-on termelt szaporítóanyagot. Míg 1956-ban az átlagos nagyság 2 ha volt, 1979-ben az egy csemetekertre eső terület 7,2 ha-ra nőtt. A FEFAG csemetetermelése nem a magyarországi átlagot képviseli:

	1979-ben országosan		FEFAG kezelésében
csemetekertek száma	db	300	8
csemetekertek területe	ha	2155	288
csemetekertek átlagos nagysága	ha	7,2	36

Az eltérést az időben kezdett koncentrálás és szakosítás eredményezte. 1968-ban az erdőgazdaságnak még 22 csemetekertje volt.

Az erdőgazdaság jelenlegi csemetekertjei:

	Terület (ha)	Fafajonként, szakosítva
Derecske	138,1	nyár, lomb, díszanyag
Ebes	100,5	nyár, lomb
Sziglát	12,0	lomb
Alsópacz	9,7	erdeifenyő
Hajdúhadház	17,0	erdeifenyő
Tiszaod	2,9	fehérnyár
Nyírmeggyes	46,5	lomb
Máriapócs	56,8	nyár, lomb
ÖSSZESEN:	383,5	<i>ha bruttó terület</i>

Két kert kivételével, valamennyi rendelkezik öntözőberendezéssel. A továbbiakban röviden ismertetem a gyorsan növényöző fafajok erdőgazdaságunknál folyó termelési eljárásait.

FENYŐCSEMETE-TERMELES. Hazai termőhelyi viszonyaink között hagyományos, egyéves magági csemetével a területeknek csak 20–30%-a erdősíthető. A többi területre kétéves magági, illetve két- vagy több éves iskolázott csemete szükséges. Magyarországon a fenyőcsemete-termelési módszerek az intenzív termelési technológia felé irányulnak. Ezekkel az eljárásokkal m²-enként 800–1500 db magági fenyőcsemete termelhető meg.

* Az 1981. évben, Nyíregyházán tartott, KGST-szakértői értekezleten elhangzott előadás.

A kiszüemi kertekben, keskeny soros magvetés az elterjedt.

Erdőgazdaságunknál egy speciális, félintenzív (hajdúhadházi) technológiával folyik a fenyőcsemete-termesztés. A közömbös és savanyú pH-jú homoktalajok erdősítéséhez kétéves erdeifenyő iskolázott minőségű csemetét kell nevelnünk. A termelést tőzeggel és fenyőtű mikorrhiza oltással feljavított talajon, szabad földben végezzük. Iskolázás nélkül gyökéralávágással, ritkítással nevelnünk. A termelést tőzeggel és fenyőtű mikorrhiza oltással feljavított talényegesebb előnye az iskolázás kiküszöbölése. A kézi munkára alapozott termelési eljárásról most térünk rá a RÁTH-gépsorra.

AKACCSEMETE-TERMELES. Magyarországon és erdőgazdaságunknál az akác szaporítóanyag-termelése generatív úton, szabad földön, magvetéssel történik. Az akácmag gyűjtése kommersz állományokról tilos. Magvetésre csak a kijelölt ófehértói és pusztavacsi magtermő állományokról gyűjtött mag használható fel, melyet az Országos Szaporítóanyag-Felügyelőség fémez. A maggyűjtés földről, alomrostálással történik. Így csak a kiváló genetikai tulajdonságú állományok magja vehető el.

Több kiváló tulajdonságú akác állami elismerése, fajtaminősítése megtörtént. Ezekből mi vegetatív úton a „Nyírségi” akácfajtát gyökérdugványról kísérleti mennyiségben szaporítjuk. A gyökérdugványozás üzemi nagyságrendű szaporításának megoldására további kísérleteket folytatunk.

NYÁR ÉS FŰZ SZAPORÍTÓANYAG-TERMELES. Magyarországon rendelet szabályozza a nyár és a fűz szaporítóanyag-termelését, forgalmazását, felhasználását és ellenőrzését. A rendelet értelmében három nyár és egy fűz törzsanyatelep létesült. Az országos törzsanyatelepek látják el évente ellenőrzött, egységes és fajtatiszta nyár és fűz szaporítóanyaggal az engedélyes csemetekertet.

A derecskei csemetekertben a következő fajtájú nyár törzsanyatelepek találhatóak.

Oriásnyár <i>P. × euramericana</i> cv 'Robusta'	3,5 ha
'I. 214' olasznyár <i>P. × euramericana</i> cv 'I 214'	4,0 ha
Korainnyár <i>P. × euramericana</i> cv 'OP 229'	3,0 ha
'OP 229' nyár <i>P. × euramericana</i> cv 'OP 229'	3,0 ha
Új nyárfajták: 'BL' 0,4 ha; 'I—273' 0,4 ha; 'Blanc du Poitou' 0,4 ha;	
'H 490—3' 0,4 ha; 'I 45/51' 0,4 ha	2,0 ha
'I 58/57' fehérsnyár	2,8 ha
Fehérfüzek ('Bédai', 'I 4/59', 'Veliki—Bajár', 'I 1/59', 'SI—2—61')	2,0 ha
Kísérleti nemesnyárok, füzek	2,0 ha
ÖSSZESEN:	20,1 ha

A derecskei csemetekertben — a törzsanyatelepeken felül — a nemesnyárok fajtagyűjteménye több mint 200, a hazai nyárok gyűjteménye több mint 40 fajtát foglal magába.

A simadugvány-termelés a magas és alacsony tőkefejű anyatelepeken történik. Az anyatelepek ápolása, növényvédelme gépesített. A dugványdarabolás kézzel és pneumatikus ollók segítségével történik. A levágott simadugványt a *Dothichiza*-fertőzés megelőzése érdekében fungicid oldatban áztatással fertőtlenítyük. Az ilyen módon fertőtlenített szaporítóanyagot konténerládákban, földnedves állapotú fűrészporba ágyazva, hűtőházban tároljuk. A tárolás 96% relatív páratartalom mellett, (+2)—(+4) °C-on történik.

A tárolás időszaka december elejétől április végéig tart, mely időszak alatt a dugványozás az időjárástól függően folyamatosan végezhető. A dugványozás hálózata 80×20 cm, mely szerint 60 ezer db simadugvány a hek-

táronkénti szükséglet és 42 ezer db a tervezet gyökeres kihozatal.

A magyarországi éghajlati adottságok a xilofág rovarok támadásához és elterjedéséhez rendkívül kedvezőek. Ellenük való védekezés a törzsanyatelepeken és a gyökereztetésekben rendszeres és kötelező.

A nyár és fű termesztése mellett a derecskei csemetekertben egyéb lomb és a díszanyagtermelés szakosított termelése is folyik. A kert 30 éves fennállása óta 166 millió db csemetét, gyökeres dugványt és 1,3 millió db sühángot termelt.

634.0.681.4

A MŰVEZETŐK (KERÜLETVEZETŐK) HELYZETE ÉS A MUNKASZERVEZÉS

TOKODI MIHÁLY

Az erdész kerületvezetőt általában művezetőnek is titulálják, s együtt emlegetik az iparban dolgozó művezetővel. Az idősebbek még emlékeznek azokra az időkre, mikor a művezető egy személyben töltötte be a gyártásvezető, brigádvezető, személyzeti főnök, anyagellátó stb. munkakörét, felvette és elbocsátotta a munkásokat, ő végezte minősítésüket, s természetesen a bérüket is ő állapította meg. Az erdésztől sokszor 4–5 falu munka- és kereseti lehetősége függött, s ügyviteli munkája egy kockás füzet vezetésében merült ki.

Nos, ezek az idők elmúltak! A „Financial Times” írja, ma a művezetők az ipar mostohagyermekéi, megnövekedett feladattal, csökkent jövedelemmel és jogkörrel. A probléma tehát nemcsak fagazdasági, sőt nem is csak hazai, hanem világszerte napirenden van.

Sokan hangoztatják ágazatunkban, hogy a kerületvezető a *munkahelyi munkaszervezés* és a közvetlen termelésirányítás kulcsembere, művezető (Az üzemi szintű munkaszervezés kulcsembereiről, a műszaki vezetőről — alkalomadtán — érdemes lesz külön szót ejteni.)

Az országban dolgozó mintegy 200 ezer művezetőből csaknem 3 ezerre tehető az Erdészeti és Faipari Hivatal szakterületén tevékenykedő művezetők száma. Vizsgáljuk tehát egy kissé közelebbről a művezető mai szerepét és helyzetét az erdőgazdaságban és elsődleges faiparban.

Mi a helyzet ma? — Néhány jellemzőt felsorolok:

- A kerületvezető (szakosított erdész) — még ha technikus is — elsősorban biológiai képzettséget nyert. A közgazdasági, ügyviteli, gépészeti, munkaszervezési-, emberekkel történő bánásmódbeli tudnivalókat az iskolában csak óvatosan adagolták számára, az új technológiákat sokszor csak képeken, esetleg tanulmányi kiránduláson látta, *feladata azonban mindeme szakterületek alapos ismeretét igényli.*
- A területén dolgozó gépek kezelői rendszerint sem fegyelmi, sem bérezési tekintetben nem hozzá tartoznak.
- A fizetése általában alacsonyabb a keze alatt dolgozó szakmunkásokénál.